

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

ТОРБА Н.Г.

*доцентка кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«УМО» НАПН України, кандидатка психологічних наук, доцентка*

Сучасні демократичні, економічні та політичні перетворення в державі визначили глобальні зміни у суспільстві. Сьогочасний стан речей вимагає від громадян бути готовими до активних дій, участі у житті суспільства і країни, вивчення та захисту своїх прав і обов'язків, психологічної готовності до професійної діяльності.

Ціннісні орієнтири сучасної освіти в динамічно мінливих соціокультурних умовах актуалізують гуманістичний підхід, орієнтований на розкриття потенціалів особистості. Перехід до суб'єкт- суб'єктної парадигми в освіті радикальним чином змінює принципи та уявлення про сутність і значення педагогічної діяльності в сучасних реаліях, обумовлюючи актуальність проблеми особистісно-професійних детермінант розвитку психологічної готовності педагога до професійної діяльності.

Психологічна готовність включає в себе з однієї сторони запас професійних знань, умінь і навичок; з іншої - риси особистості: переконання, педагогічні здібності, інтереси, професійну пам'ять, мислення, увагу, педагогічну спрямованість думки, працездатність, емоційність, моральний потенціал особистості.

Проблемою психологічної готовності до різних видів діяльності почали займатися в 60-х роках ХХ століття. Важливий внесок у розробку проблеми психологічної готовності до праці внесли Б. Ананьєв, Є. Борисова, Н. Головатий, А. Деркач, В. Дудченко, Н. Дьяченко, В. Казанська, Л. Кандибович, Є. Клімов, Є. Козлов, Л. Кондрашова, Б. Леонова, А. Москальова, Б. Новіков, А.

Пуні, Ф. Рекешева, Г. Троцко, Н. Чепелева, М. Філатова-Шуєвата, В. Ширинський.

У численних психологічних дослідженнях існує тенденція вживати це поняття як у широкому діапазоні значень, так і в контексті досить різноманітного спектра психологічних явищ: готовності до дії, діяльності, праці (Н. Крилов, В. Кудрявцев); вибору професії, професійного самовизначення, професійної діяльності (Є. Борисова, В. Казанська); «зустрічі» з новою ситуацією професійного становлення (Є. Романова); педагогічного спілкування (Є. Орлова); нових умов спілкування й функціонування в нових групах і колективах (Я. Коломінський) тощо.

Дослідники по-різному розуміють психологічну готовність до професійної діяльності. Це пов'язано з тим, що здійснюються різні підходи: до розуміння сутності психологічної готовності; до дослідження різних видів діяльності; до процесу формування психологічної готовності

О. Тарновська запропонувала розуміти психологічну готовність до діяльності також як інтегративне утворення, що складається із трьох взаємозумовлених і взаємозалежних підструктур:

1) функціональна, до якої входять компоненти: мотиваційний, когнітивний, операційний; 2) емоційна; 3) особистісна [6].

Цікавими є погляди С. Манукової, яка розглядає готовність до професійно-педагогічної діяльності як важливе психологічне новоутворення особистості, як кінцевий результат професійної підготовки в педагогічному вузі [6].

У літературі найбільш поширеною вважається концепція психологічної готовності до діяльності М. Дьяченко та Л. Кандибович, які розуміють *психологічну готовність* як цілеспрямований прояв особистості, що містить у собі її переконання, погляди, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, уміння, навички, настанову до певної поведінки [3].

Вони виокремлюють такі *компоненти психологічної готовності до професійної діяльності*:

- емоційний – почуття відповідальності, впевненість в успіху, наснага;
- вольовий – управління собою і мобілізація сил, зосередженість на завданні, подолання сумнівів, страху [3].

У свою чергу, І. Ревіна виділила умови, що перешкоджають формуванню психологічної готовності до педагогічної професійної діяльності:

1) психологічні вікові особливості: недостатньо розвинута здатність поєднувати ближню та віддалену перспективу; незавершеність розвитку функції планування; суперечності і невпорядкованість різних аспектів «Я»; невміння розмежувати можливе і бажане;

2) умови розвитку суспільства: зміна ціннісних орієнтирів в сучасному суспільстві; поява великої кількості «нових» професій; некерований ріст кількості вищих навчальних закладів; особливості сучасної системи освіти.

Розуміння готовності людини до професійної діяльності різні. Це пов'язано з тим, що кожна галузь психології (психологія особистості, педагогічна психологія, психологія праці, інженерна психологія тощо) розглядаючи поняття «психологічна готовність до педагогічної професійної діяльності» роблять акцент на певних елементах: сутності психологічної готовності, дослідженню різних видів діяльності, умовах та вимогах до формування психологічної готовності. Але можна впевнено сказати, що в більшості випадків вона розуміється як готовність до майбутньої діяльності, різної по своїй модальності і психологічній структурі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова Н. О. Темпераментальні детермінанти готовності до професійної діяльності у студентів психологічного факультету. *Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України*. 2011. Випуск 12. С. 34 – 48.

2. Гринчук О. Психологічна готовність майбутніх офіцерів-психологів до професійної діяльності: основні критерії та показники. *Збірник*

наукових праць: психологія. 2018. Вип. 22. С. 106 – 115.

3. Психофізіологічне забезпечення готовності студентів до педагогічної діяльності: [монографія / ред. О.М. Кокун]. Київ: Педагогічна думка, 2008. 296 с.

4. Ратєєва В. О. Формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності: практико зорієнтований аспект. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2016. № 1. С. 125 – 132.

5. Тарновская А.С. Формирование психологической готовности студентов университета к педагогической деятельности в школе : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: [спец.] 19.00.07 «Педагогическая и возрастная психология» / НИИ психологии УССР. Киев, 1991. 20 с.